

Z valné hromady a kongresu CIBE v Gdaňsku

CIBE GENERAL ASSEMBLY AND CONGRESS IN GDAŃSK

V prvním červnovém týdnu (1. až 3. června 2022) proběhla u našich kolegů v Polsku v Gdaňsku valná hromada CIBE (Evropské konfederace pěstitelů cukrovky) následovaná dvoudenním kongresem. Na účastnících jednání bylo zřetelné, že po delší době covidu se všichni opět rádi sešli a mohli zejména v kuloárech diskutovat to, co je nejvíce trápí. Byla to ekonomika pěstování, extrémní nárůst nákladů, nejisté ceny za cukrovku, k tomu pak i energetická krize spojená s válkou u sousedů na Ukrajině. Situaci v celém sektoru tak lze posuzovat jako velmi složitou. Nejlépe ji vyhodnotil bývalý prezident CIBE Bernhard Conzen (Německo), který zmínil, že od doby konce kvót (2018–2020) je v sektoru pouze krize, počet cukrovarů se snížil o 13, ztratilo se 4 000 pracovních míst v cukrovaroch, plocha řepy v EU poklesla o 12 % a od roku 2017 lze sledovat systematický pokles počtu pěstitelů cukrovky v EU. Je to alarmující skutečnost, která byla v průběhu jednání prezentována zástupcům Evropské komise.

Valná hromada a aktuální informace z řepných polí v EU

Třídenní jednání začalo valnou hromadou evropských svazů pěstitelů cukrovky. Řešila se prioritně kompletní ekonomická stránka dalšího fungování CIBE, neboť angličtí pěstitelé po vystoupení z EU mají mít dále pouze statut pozorovatele CIBE bez volebního práva a zaplatí na příspěvcích jen 26 % z původní částky. Tím budou celkové příjmy organizace nižší. Dalším problémem je setrvalý pokles hodnoty turecké liry a svaz pěstitelů Turecka PANKOBIRLIK požaduje významně snížit poplatky CIBE s ohledem na kurz lira k euru. Bude požadovat i případně vystoupení z CIBE od roku 2023, nebude-li v platební schopnosti. Zmiňují to proto, aby si všichni uvědomili vážnost současné krize, která postihuje úplně všechny a všechno.

Zajímavý postřeh z valné hromady je ten, že statistika CIBE ukazuje v roce 2020/2021 velmi nízký výnos bílého cukru v Evropské unii, pouze 10,1 t·ha⁻¹ – to je nejnižší hodnota od roku 2010/2011. Je to důsledkem osiva neošetřeného neonikotinoidy ve Francii a Německu. Proto se v letech 2021 a 2022 v rámci EU k většímu objemu osiva mořeného neonikotinoidy, za které neexistuje adekvátní náhrada. Následující rok 2021/2022 pak byl už ve výnosu velmi uspokojivý až rekordní s 11,7 t·ha⁻¹ bílého cukru, meziročně tak výnos cukru vzrostl o 16 %.

Nesmíme se však nechat ukolébat uspokojivými hodnotami z loňska, protože pětiletý průměr výnosů od roku 2018/2019 stále klesá (vliv suchých ročníků a virové žloutenky v důsledku vynechání moření osiva neonikotinoidy). Aktuální stav v porostech po jejich založení uvádí na základě „round table discussion“ stručně tab. I., je výstupem jednání představenstva CIBE.

Nemůžeme také opomenout, že v této sekci byl novým prezidentem CIBE zvolen Marcel Jehaes z Belgie, který v této funkci nahrazuje Francka Sandera z Francie.

Kongres CIBE

Úvod kongresu standardně patří hostující zemi, nyní tedy Polsku. Vystoupil Krzysztof Nikiel, prezident KZPBC a následně výkonný ředitel Rafal Strachota s představením polského cukerního sektoru. Zazněly proklamace, zejména „Potravinová bezpečnost a soběstačnost na prvním místě!“ „Neposlouchejme Evropskou komisi, ale ať Komise naslouchá nám.“ „Není třeba se stále jen sklánět!“ „Západ neví, co je válka, my Poláci ano, jsme v první linii u hranic.“ Předseda Nikiel se podělil o nyní bohužel aktuální moudro svého otce: „Táta mi říká, zasej raději kukuřici a budeš mít více volného času, řepa je velmi náročná.“ A navíc není nyní příliš ekonomická. To se odráží v poklesu ploch s cukrovou řepou v Polsku v roce 2022. V zemi je nyní řepa na 2,3 % orné půdy, je to podobně jako v Čechách, plochy vede pšenice s 22,5 %, následuje triticales s 12,9 % a řepka s 9,1 %. Problémem je sucho, víceletý průměr srážek je 627 mm. V Polsku pěstuje cukrovou řepu 27 294 pěstitelů (v roce 2011 to bylo ještě 36 000 pěstitelů) a v roce 2021 byl dosažen výnos 61 t·ha⁻¹ při 16% cukernatosti. V průměru připadalo 9,2 ha řepy na jednoho pěstitele (velmi málo v porovnání s Českem). Problémem posledních let je stagnace výnosů. Od roku 2008 do roku 2019 pracovalo v Polsku 19 cukrovarů, nyní je jich 17 (před rokem 2008 bylo v Polsku v provozu 73 cukrovarů). Polská výroba cukru dnes dosahuje 2–2,3 mil. t. Zemědělství jako celek má v zemi velký význam, zaměstnává 14 % obyvatelstva na 1,3 milionu farem, průměrná velikost podniku je 11,2 ha.

Významným hostem kongresu, i když jen online, byl eurokomisař pro zemědělství Janusz Wojciechowski. Zmínil, že rozpočet na zemědělskou politiku by se měl navýšit o 22 mld. eur,

Obr. 1. Franc Sander prezentuje hlavní problémy řepářství v EU

Tab. 1. Stav porostů cukrové řepy v EU (červen 2022)

Stát	Stav porostů cukrové řepy v roce 2022
Belgie	Plocha 54 tis. ha, pokles plochy meziročně o 2 %, sucho po zasetí – ve zpracování pokračují 2 cukrovary.
Dánsko	Plocha stagnuje (33 300 ha), vlivem silných dešťů přesevy na 10 % osevní plochy, za květen pouze 8 mm srážek (sucho), silná konkurence ostatních plodin – pšenice ozimé, ječmene jarního a řepky.
Německo	Po výsevu sucho a následně silné deště, 1 000 ha zaoráno, vliv silných mrazů po zasetí, menší počty jedinců, silný tlak mšic.
Francie	Založení porostů bylo dobré, lokálně velké sucho, pokles ploch o 3 %.
Itálie	Přesevy na ploše 1 000 ha, porosty řepy jinak dobré, část řepy ekologické, 6 000 ha cukrovky se povedlo zasít již v lednu.
Maďarsko	V roce 2021 bylo velké sucho a zima bez sněhu, v roce 2022 velké sucho, funguje již jen 1 cukrovar.
Nizozemsko	Nárůst osevní plochy na 83 700 ha (jediná země v posledních letech s navyšováním ploch), přeseto 3 600 ha vlivem mrazu a silných dešťů, následovalo velké sucho.
Polsko	Z plánovaných 250 tis. ha oseto asi jen 220 tis. ha, silné sucho, tlak mšic, konkurence ostatních plodin.
Rumunsko	Meziroční pokles plochy ca o 9 000 ha, uzavřen 1 cukrovar, silné sucho, téměř žádná zima a v květnu pouze 23 mm srážek.
Finsko	Velmi pozdní jaro – pravděpodobně s dopadem na výnos, stále zima, opoždění setí řepy o 10 dnů.
Švédsko	Časně setí, ale silné deště v dubnu – velmi nevyrovnané porosty, rozdíly v porostech veliké, přeseto 10 % ploch.
EU celkem	Meziroční pokles plochy cukrovky o 40 tis. ha, průměr plochy na 1 pěstitele v EU je 14 ha, narostla výrazně biořepa z 1 039 ha v roce 2016 na 9 703 ha v roce 2021.

aby byly částečně kryty vyšší náklady. Nyní se tvoří strategické plány SZP v jednotlivých členských zemích, důležitá budou ekoschémata a pro řepu je podstatné, že se dále počítá s platbami vázanými na produkci (VCS), bez kterých by pěstování nebylo rentabilní a udržitelné. Uvedl i to, že se celá nová SZP může odsunout o rok, nezačínala by tak již v roce 2023. To je pozitivní sdělení, které prosazují i Agrární komora a Zemědělský svaz v ČR. Komisař Wojciechowski také zmínil, že redukce u přípravků na ochranu rostlin plošně o 50 % není spravedlivá, bude se tak hledat hladina, na kterou snížení nastavit. To je plně v souladu s tvrzením našich nevládních organizací. Některá země má spotřebu 2 kg·ha⁻¹ účinné látky, jiná 8–9 kg·ha⁻¹, a to nelze plošně snížit o 50 %. Nyní existuje návrh, že některé země by snižovaly o 65 %, jiné např. o 35 %, pro Česko by to mohlo být snížení POR o 16 %

Obr. 2. Z exkurze delegátů kongresu CIBE v gdaňském pivovaru

a snižování by mělo být postupné od roku 2024 nebo 2025 po dobu následujících 6 let (cca do roku 2030). Je zde vidět i trocha zdravého rozumu a naděje, ta umírá poslední.

Pohled do aktuální ekonomiky pěstování cukrové řepy

Rentabilita pěstování a udržitelnost pěstování cukrovky byla na kongresu CIBE opravdu hlavním tématem všech diskusí. Měli jsme možnost porovnat zejména nárůst nákladů na pěstování v jednotlivých zemích, především v Polsku a Německu. Je potěšující, že Česko nijak nevybočuje v nárůstu letošních celkových nákladů na pěstování řepy. V Německu by to pro rok 2022 mělo činit asi 600–800 €·ha⁻¹ (15–20 tis. Kč·ha⁻¹), v Polsku minimálně 3 tis. zlotých, tudíž také nad 15 tis. Kč, v Česku deklarujeme rovněž minimální zvýšení o 15 tis. Kč·ha⁻¹ na celkové náklady na úrovni 75 tis. Kč·ha⁻¹. Při kalkulaci víceletých výnosů 75 t_{16%}·ha⁻¹ je pak potřebná pro nulovou rentabilitu základní cena za řepu 1 000 Kč·t⁻¹. To současné kupní smlouvy neobsahují, počítá se však s doplatkem k minimálním cenám! Cena cukru podle sdělení CIBE byla v září 2021 na úrovni 408 €·t⁻¹, v březnu 2022 již 443 €·t⁻¹ a spoty v dubnu letošního roku byly 830 €·t⁻¹. Aktuální spotové ceny jsou pak již blízko k hranici 1 000 €·t⁻¹ bílého cukru, to musí ovlivnit i budoucí kontraktaci mezi cukrovary a odběrateli cukru. Z Německa zaznívá potřebnost ceny okolo 50 €·t⁻¹ řepy, aby od ní pěstitelé neupustili a nevolili jiné lukrativnější plodiny. Nyní zbývá řepářům a cukrovarníkům jen víra v lepší prodejní ceny cukru, které ve finále umožní platit za cukrovou řepu výrazně nad 40 €·t⁻¹, což by zajistilo její pěstování i následujících letech. Obezřetnost však zůstává na místě, protože pro příští rok je predikce nárůstu cen hnojiv do řepy (jako celkové nákladové položky) v porovnání s rokem 2021 celkem o 20–22 tis. Kč·ha⁻¹, a to pouze při hnojení na úroveň odběrových normativů. Budeme hledat úspory, ale těžko!

Jan Křováček, SPC Čech